DOI 10.37491/UNZ.108.1
УДК 334.73(71)(477)19

Наталія КУЛІШ[1]

ВАСИЛЬ ТОПОЛЬНИЦЬКИЙ У КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО РУХУ В КАНАДІ

Вивчається особистість Василя Топольницького — ідеолога, фундатора та організатора українського кооперативного й кредитового руху в Канаді першої половини XX ст. Висвітлено його життєвий шлях, соціальне середовище становлення та основні чинники формування світогляду, які зумовили його активну позицію в українському громадському житті за океаном. Проаналізовано участь В. Топольницького у розвитку кооперативних ідей серед українських емігрантів, його розуміння кооперації як дієвого засобу економічної самодопомоги, соціальної інтеграції та національного утвердження. Визначено внесок створених ним кооперативних структур у зміцнення економічних, культурних і національних засад українства в Канаді. Особливу увагу приділено заснуванню В. Топольницьким перших українських кредитових спілок, зокрема спілки «Карпатія», що стала осередком не лише фінансової підтримки громади, а й культурно-просвітницької діяльності. Проаналізовано механізми організації та управління кооперативними установами, принципи фінансової відповідальності, довіри й взаємопідтримки, які він послідовно втілював у практиці. Окреслено вплив економічної кризи 1929–1930-х років на кооперативний рух та роль В. Топольницького у його відновленні й адаптації до нових суспільних умов. Наголошено на лідерських якостях і комунікативному таланті В. Топольницького, його здатності об'єднувати громаду довкола спільних національних і соціально-економічних цілей. Висвітлено його діяльність як

[1] кандидатка філософських наук, запрошена учена, Університет Манітоби (Вінніпег, Канада), *dobre3009@gmail.com*, https://orcid.org/0000-0002-7044-6767.

© Куліш Н., 2025

публіциста, редактора та громадського діяча, який через пресу формував суспільну думку, популяризував ідеї кооперації та сприяв зміцненню почуття солідарності серед українців Канади. Показано, що його діяльність мала не лише економічне, а й світоглядне значення, утверджуючи ідею активного громадянства, праці на спільне благо та відповідальності перед нацією. Зроблено висновок про вагомий внесок В. Топольницького в історію українського кооперативного руху та розвиток громадського життя українців у Канаді. Підкреслено потребу подальшого системного дослідження його життєвого шляху й ідейної спадщини як складової формування української діаспори, її соціально-економічних інституцій і культурного самозбереження.

Ключові слова: Василь Топольницький, кооперативний рух, кредитівка, «Калина», «Карпатія», українська діаспора, Канада, Українська стрілецька громада, Українське національне об'єднання.

Постановка проблеми. Українські кооперативи в Канаді стали однією з ключових форм самоорганізації емігрантів, забезпечуючи економічну стабільність громади та сприяючи розвитку її соціальної структури. Вони не лише відповідали на господарські потреби переселенців, а й виконували важливу суспільно-культурну функцію, об'єднуючи членів громади навколо спільних цінностей і традицій. У науковій літературі діяльність українських кооперативів переважно розглядається з економічного погляду, тоді як їхня роль у збереженні культурної спадщини та національної ідентичності залишається недостатньо дослідженою. Василь Топольницький як один із засновників кооперативного руху розумів кооперацію не лише як економічний інструмент, але й як засіб зміцнення національної свідомості. Його підхід поєднував господарську раціональність із прагненням до культурного та духовного самозбереження громади. Дослідження цієї спадщини є важливим для сучасної української гуманітаристики, оскільки дає змогу осмислити досвід поєднання економічної активності з формами національної солідарності. Звернення до діяльності Василя Топольницького дозволяє побачити, як у межах діаспорного середовища формувалися моделі, що можуть бути актуальними для розвитку українського суспільства сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на те, що проблематика кооперативного руху в діаспорі є сферою зацікавлення чималої кількості українських та зарубіжних дослідників, таких як: Л. Білецький, М. Боровик, А. Василенко, І. Витанович, О. Дякова, А. Качор, І. Ключковська, М. Марунчак, О. Мартинович, В. Ситник, В. Трощинський, — питання персоніфікованої діяльності В. Топольницького та впливу створених ним кооператив на зміцнення національної самосвідомості українців у діаспорі залишаються недостатньо вивченими.

Університетські наукові записки, 2025, № 6 (108), С. 4-13. unz.univer.km.ua

Метою статті є розкриття багатогранності постаті Василя Топольницького як визначного діяча української діаспори та організатора українського кооперативного та кредитового руху в Канаді, аналіз внеску створених ним кооператив у формування культурних та економічних засад українства в діаспорі.

Виклад основного матеріалу. Василь Топольницький народився (03.04.1893 — 07.11.1978) у селі Серафинці, тепер Коломийського району Івано-Франківської області у селянській родині Дмитра та Юстини Топольницьких [1, с. 629]. Початкову освіту здобув у рідному селі, продовжив навчання в українській гімназії м. Коломия. Після закінчення гімназії у 1912 році рік студіював теологію в духовній семінарії м. Станіславова (тепер м. Івано-Франківськ). З початком Першої світової війни долучився до лав австрійської армії, розпочав бойовий шлях як вояк 95 полку піхоти. Закінчив старшинську школу в чині підхорунжого, воював на російському фронті. У 1915 році потрапив у російський полон, перебував у містах Уфі та Челябінську (обидва — тепер Росія). Після звільнення з полону повернувся в лави австрійської армії. У чині хорунжого до закінчення війни перебував на італійському фронті [2, с. 18].

Після завершення Першої світової війни повернувся на батьківщину та одразу вступив у ряди Української галицької армії, як вояк 8-ї Самбірської бригади (УГА). У кінці 1918 року потрапив у польський полон та перебував у таборах для військовополонених у Домб'ю та Вадовицях [1, с. 630]. Після втечі з польського полону опинився у Чехословаччині, де вступив до Української бригади УГА, що перебувала в містечку Ліберці під опікою чехословацького уряду [2, с. 18]. Перебуваючи у Ліберцях, навчався на однорічних торгівельних курсах. У 1921 році продовжив навчання у Вищій торговельній школі в м. Прага, яку завершив у 1926 році, отримавши фах інженера-економіста [2, с. 18].

Емігрував до Канади у 1927 році, після двох років пошуку роботи оселився у місті Вінніпег [2, с. 18] та долучився до Української стрілецької громади (комбатантська організація, завданнями якої були підтримка боротьби за незалежність України, збереження і пропаганда українських військових традицій) та Українського національного об'єднання. Розгортання УСГ у Канаді потребувало особи, яка координувала б організаційні питання та ділове листування. Восени 1929 року В. Топольницького було призначено відповідальним секретарем головного управління канцелярії УСГ у Вінніпезі [3, с. 11]. Важкий досвід імміграції спонукав молодого чоловіка до активного застосування його знань та досвіду не лише у громадських справах, але й у конкретній професійній діяльності, пов'язаній з розвитком кооперативного руху. На тлі економічної кризи 1929–1930 рр. у Канаді серед українців-емігрантів зросла потреба у кооперативних формах господарювання та взаємодопомоги. Ідея кооперативних спілок не була новою для українців, тривалий час вона успішно реалізовувалася на материковій Україні, однак перші спроби її організації в Канаді не увінчалися успіхом. Неможливість становлення громадських крамниць, млинів, еле-

unz.univer.km.ua Університетські наукові записки, 2025, № 6 (108), С. 4-13

ваторів як кооперативних спілок зумовлювалася не лише правовою неврегульованістю, а й відсутністю фахового супроводу та дефіцитом кваліфікованих кадрів у сфері кооперації [4, с. 81].

У липні 1930 року В. Топольницький розпочав практичну реалізацію ідеї розвитку українського кооперативного руху у Канаді. З цією метою у м. Вінніпег відбулося зібрання переважно членів УСГ, на якому вибрано Тимчасовий комітет у справі кооперації, очолюваний В. Топольницьким. Підсумком роботи комітету стало заснування української споживчої книжкової кооперативи «Калина», офіційно зареєстрованої 25.08.1930 року. Як зазначав В. Топольницький: «Починаються з тої хвилини збори, наради, відчити на кооперативні теми. Формується громадська думка, а вслід за тим у наступних роках організуються нові кооперативи. Роки 1930–1940 — це час піонірської праці в ділянці кооперації» [5, с. 173].

Першочерговою метою кооперативи «Калина», була організація кооперації в Канаді та співпраця зі львівською видавничою кооперативою «Червона калина», для закупівлі та збуту її видань [6, с. 545]. Заснована колишніми вояками УСС та УГА кооперативу «Червона калина», з-поміж іншого, спеціалізувалася на збиранні та виданні матеріалів, документів, спогадів про період національно-визвольних змагань 1918–1920 рр. Відтак її матеріали поціновувалися в середовищі колишніх військових-учасників змагань, які проживали в діаспорі. Поширення українських видань виконувало не лише інформативну функцію, але й сприяло збереженню національної пам'яті в еміграційному середовищі.

Перші роки діяльності кооперативу «Калина» не відзначалися особливою активністю, крім торгівлі книжками, які надходили з видавництв України, Європи та США. Вона реалізовувала музичні інструменти, шкільне приладдя, корабельні карти, вироби мистецтва, уможливила послугу з пересилання готівкових коштів. Однак, на переконання В. Топольницького, головна вартість і заслуга цієї установи полягала в тому, що вона впровадила добру українську книжку на ринок у Канаді; прислужилася не лише своїм членам, але й усьому українському загалу в Канаді; весь час була носієм кооперативних ідей і причинилася до поширення кооперативних ідей у середовищі українців-емігрантів; впродовж багатьох років була посередником між материковою Україною та українським суспільством у Канаді [7, с. 118]. Стійка віра засновника у значущість створеної ним кооперативи та підтримка української громади забезпечили стабільність його керівництва: тривалий час він обіймав посаду управителя кооперативи «Калина» і протягом дев'яти років очолював її дирекцію [7, с. 118].

Подальша діяльність кооператива «Калина» стала невід'ємною частиною українського кооперативного ландшафту Канади, вона надавала широкий обсяг послуг для української громади: переказ готівкових коштів, розповсюдження різножанрової української та іноземної літератури, матеріалів для рукоділля, малих скульптурних форм, філателії, музичних інструментів та дисків, засобів догляду тощо [8]. «Калина» зберегла безперервність своєї діяльності й діє дотепер. У 2025 році інституція святкувала 95-річчя.

Університетські наукові записки, 2025, № 6 (108), С. 4-13. unz.univer.km.ua

У 1932 році Василь Топольницький стає ініціатором та організатором кооперативи Північного Вінніпегу, «Народної кооперативи» (1937 р.) та ін. [2, с. 19].

У 1938 році він ініціює заснування виробничих кооператив. За його підтримки постали Вестерн кооператива, яка спеціалізувалася на пошитті шкіряних рукавиць для робітників та фермерів; кооперативна молочарня «Вайта» (1939 р.); кооперативна пекарня (1945) [5, с. 176].

Розбудовуючи кооперативний рух, В. Топольницький наголошував на важливості належного виконання обов'язків дирекції («Коли дирекція свідома своїх обов'язків і як слід їх виконує, кооперативне товариство перетриває й найтяжчі удари») [9, с. 150]; урядників і робітників («Не можна допускати ніякої протекції в доборі робітників. Мусить бути це правилом — забезпечити найбільш талановиту людину, яку тільки можна дістати») [9, с. 148], а також на ролі контролю та членських зборів у діяльності кооперативів.

Уже на початковому етапі український кооперативний рух у Канаді поєднував економічні цілі з громадською місією. Перші кооперативи спрямовували частину своїх прибутків на підтримку культурних, освітніх і церковних потреб своєї громади [6, с. 545].

Після ухвалення в провінції Саскачеван закону про кредитову кооперацію (1937 р.) ситуація з розвитком кооперативних спілок кардинально змінилася. Перебуваючи у м. Саскатун, як управитель канцелярії крайових органів системи УНО у 1938 році, В. Топольницький отримав дозвіл від канадського уряду для проведення коротких лекційних курсів кредитової кооперації, прочитав 8 лекцій про кредитову кооперацію членам гуртка УНО. 13 лютого 1939 р. у Саскатуні з ініціативи В. Топольницького відбулося відкриття першої української кредитівки в Канаді «Нова громада» [10, с. 10].

Восени 1939 року В. Топольницький розпочав підготовчу роботу для відкриття такої кредитівки у Вінніпезі. Відповідно до тогочасних законів манітобського уряду, однією з передумов відкриття кредитової кооперативи мала бути теоретична підготовка (8 лекцій) до такої діяльності. Впродовж 20 вересня 1939 р. до 10 січня 1940 р. він провів 16 освітніх лекцій, бажаючи дати членам максимум знання. Як зазначав один з учасників освітніх лекцій й у майбутньому перший голова дирекції ощадно-кредитової спілки «Карпатія» Михайло Коваль: «Треба дати належне, що Топольницький не жалів часу й труду, намагаючись дати нам за короткий час викладів якнайбільше знання з кооперативної ділянки» [11, с. 4]. 25 січня 1940 р. відбулися збори 33 потенційних членів кооперативи, які подали прохання до манітобського уряду про дозвіл на її діяльність [12, с. 8], 03 лютого 1940 р. такий дозвіл було отримано. 16 лютого 1940 р. відбулися перші установчі збори у яких взяли участь 45 осіб, 33 з яких заклали стартовий капітал спілки у сумі 92,52 доларів. На цих зборах затверджено статут, назву кооперативи-кредитівки — «Карпатія», обрано склад дирекції, кредитового комітету, ревізійної комісії [11, с. 9].

Фінансові послуги для своїх членів «Карпатія», розпочинала з надання позичок під 1 % місячно та сплачувала депозити під 2 % річно. За

unz.univer.km.ua Університетські наукові записки, 2025, № 6 (108), С. 4-13

рік діяльності кредитівки кількість її членів збільшилася до 155 членів, а капітал до 6 000 доларів [11, с. 11]. Ключові позики українці-емігранти використовували на погашення боргів, покращення бізнесу, купівлю автомобіля, хатнього начиння, покриття витрат на лікування, продовження освіти, купівлю землі тощо [11, с. 11]. У десяту річницю своєї діяльності «Карпатія» нараховувала 1 046 членів, а її активи зросли до 239 996,34 доларів [11, с. 20].

Впродовж 1940-х — 1950-х років за участі В. Топольницького також виникли Кредитова спілка Північного Вінніпегу (1945), кредитні спілки «Попларфільд» і «Фішер Бренч» (1946, обидві — у м. Манітобі), «Дніпро» (1950) і «Степ» (1953, обидві — у м. Вінніпегу).

Важливою частиною діяльності кредитівки «Карпатія» була просвітницька діяльність. З 1955 року було започатковано видання економічно-кооперативного квартальника «Самодопомога», ініціатором і редактором якого став В. Топольницький [11, с. 26]. Автори статей акцентували увагу на важливості кооперації, вчили своїх членів заощаджувати, акумулювати гроші від тих, у кого вони лежали бездіяльно, й давати тим, хто їх потребував, щоб таким чином робити капіталовкладення живими й творчими [12, с. 14]. Найбільшою загрозою кооперації вважалося неінформоване членство. «Самодопомога» зразково виконувала функцію інформування. У статтях постійно нагадувалося про кількість членів, рух коштів, спонукалося читачів до пропагування інтересів кредитівки, заохочування до членства. З цією метою у квартальнику друкувалися вірші-заклики і навіть «молитви». Кооперативні ідеї також поширювалися у популярному часописі «Новий шлях», де В. Топольницький тривалий час був дописувачем та співредактором у 1946–1948 рр.

У 1955 р. «Карпатія» вперше видрукувала власні чеки, дизайн яких розробив відомий український художних-графік Володимир Баляс [12, с. 14].

З метою оптимізації та координації кредитних кооперативів, створення нових кредитних спілок, поширення кооперативних ідей почали виникати ідеологічно-координаційні центри, перший з яких заснував В. Топольницький у 1949 році під назвою «Кооперативна громада», що охопив своєю діяльністю Вінніпег і східноканадську провінцію Квебек, у 1957 році в Торонто постав координаційний комітет українських кредитних кооперативів у складі Василя Топольницького, Івана Тиктора, Романа Пашківського, робота комітету загалом виявилася успішною, виникло декілька нових кредитних спілок [13, с. 55], було проведено конференцію приурочену 20-літтю української кредитової кооперації в Канаді [12, с. 15].

1960-ті рр. найбільш успішні в історії «Карпатії». За даними служби статистики Канади, на кінець 1965 року 25 % усього канадського населення належало до кредитових спілок. «Карпатія» у цей час нараховувала понад 3 000 членів, а їхні депозити у спілці сягали 1 146,00, що свідчило про особливу ощадність українця та вивело її на перше місце серед 106 кредитівок Вінніпегу [12, с. 20].

Маючи усебічну підтримку української громади, дирекція «Карпатії» ініціювала створення Української кооперативної ради Канади, яка була

Університетські наукові записки, 2025, № 6 (108), С. 4-13. unz.univer.km.ua

офіційно заснована на 10-му конгресі Комітету Українців Канади 10 жовтня 1971 року.

1970-ті рр. стали часом модернізації «Карпатії», систематичне зростання членства, максимальне розширення послуг, розширення фондів, запровадження комп'ютерів призвело до формалізації у роботі. На це явище одразу відреагував В. Топольницький, який вважав, що такий стан суперечить кооперативному духу, як він його розумів. «Колись, — казав він, — у кредитовій кооперації на зборах члени давали напрямні дирекції як працювати, щоб було демократично, а тепер навпаки» [12, с. 22]. Тому що на загальних зборах унеможливлювались дискусії, він пропонував скликати окремі збори принаймні раз у рік, щоб інформувати членів та обмінюватися думками. З поваги до засновника такі збори були скликані. Участь у них узяли понад 300 членів.

Василь Топольницький відійшов від справ у 1974 році, пропрацювавши у спілці 34 років, з яких 15 років понад свій пенсійний вік. За його заповітом, з великої частини його спадщини при «Карпатії» створено Фундацію ім. Василя Топольницького, офіційно зареєстровано 20 жовтня 1980 р. після смерті Василя Топольницького у 1978 році. Основна мета фундації — берегти, розвивати й пропагувати українську культуру та плекати серед українців високий рівень освіти [14]. На вшанування пам'яті діяча рада директорів «Карпатії» запровадила іменну стипендію студенту Центру україно-канадських студій Університету Манітоби за дослідження та популяризацію української культури.

Вагомий фінансовий та людський потенціал, довіра членів «Карпатії» уможливили її діяльність у XXI ст. У 2019 році членами спілку були 12 000 осіб, а її активи становили 600 млн доларів [15].

Успіх «Карпатії» визначався не лише її економічною діяльністю. Чільне місце належало донорським ініціативам, тому спілка відіграла важливу роль у розвитку української культури, науки та суспільно-громадського життя у діаспорі. Так, на зорі свого становлення, у червні 1941 року, «Карпатія» виділила свою першу пожертву на громадські справи у сумі 5 доларів для літніх диригентських курсів під керівництвом О. Кошиця [12, с. 9]. На початку 1950-х рр. — значні суми на підтримку УВАН та Осередку культури та освіти у Вінніпезі. З ініціативи В. Топольницького та на його особисті кошти було закладено Фонд ім. Кошиця для пропагування української пісенної творчості, видання творів композитора [11, с. 20]. У 1960-х рр. «Карпатія» допомогла збудувати низку українських церков та громадських установ у Вінніпезі: українські католицькі церкви Св. Василя, Св. Йосафата, Св. Михайла, Св. Андрея, Св. Миколая, Св. Йосифа; будівлі УНО, дитячі літні табори — православний «Веселка» та католицький «Русалка» в м. Гімлі та ін. [12, с. 17]. За даними «Карпатії», сума її дотацій з 1940-х по 1990-ті рр. перевищила 500 000,00 доларів [12, с. 34]. Впродовж своєї діяльності «Карпатія» фінансово підтримувала Світовий конгрес українців, Наукове товариство ім. Т. Шевченка (в Канаді та Європі), Український вільний університет у Мюнхені, Світову лігу українських політичних в'язнів, Комітет українців Канади (нині — Конгрес украї-

unz.univer.km.ua Університетські наукові записки, 2025, № 6 (108), С. 4-13

нців Канади), Фундацію ім. Т. Шевченка в Канаді, Освітню фундацію Інституту дослідів Волині, Спілку українських студентів Канади, Спілку української молоді в Канаді, Канадський національний український фестиваль у Давфині, Пласт, Організацію українок Канади, Лігу українських жінок. На системній основі фінансово підтримувала літні курси української культури, літні табори української мови. Окремою статтею видатків була підтримка вищих наукових інституцій у формі стипендій для студентів україністики Манітобського університету, Колегії Св. Андрея, Центру українських канадських студій. Розвиток української культури в Канаді завжди був у сфері зацікавлень «Карпатії», дотації виділялися українським хоровим, танцювальним ансамблям, театрам. Важливою була підтримка спілкою гуманітарних цілей, а саме дотації на Комітет оборони Валентина Мороза, Фонди Данила Шумука, Йосипа Терелі, Івана Дем'янюка та ін. [12, с. 34–39].

У 2022 році Рада директорів «Карпатії» схвалила рекомендацію щодо об'єднання з Кредитною спілкою Access. Об'єднання відбулося 01 липня 2023 року [15]. Структурна трансформація, що відбулася, свідчить про завершення важливого етапу функціонування «Карпатії» як знакової українсько-канадської кредитної установи. Незважаючи на припинення її існування як окремого суб'єкта, її історична спадщина, ключова роль у розвитку фінансової інфраструктури та впливу на культурне і суспільне життя діаспори зберігають свою наукову релевантність і залишаться важливими в історії кооперативного руху в Канаді.

В. Топольницький був однією зі знакових постатей свого часу, чия діяльність справила визначальний вплив на розвиток українського громадського життя в Канаді. Його заслуги були високо оцінені — нагороджений медаллю 100-річчя Канади (1970), Шевченківською медаллю від Комітету українців Канади (1974) за визначну роль у кооперативному русі.

Висновки. Василь Топольницький відіграв важливу роль у становленні та розвитку українського кооперативного руху в Канаді, поєднуючи економічні принципи взаємодопомоги з ідеєю культурного та національного самоутвердження громади. Його діяльність сприяла формуванню фінансових інституцій, які забезпечували не лише матеріальну підтримку, а й культурну консолідацію українців. Завдяки таким ініціативам кооперація стала важливим чинником збереження ідентичності та громадської активності діаспори. Заснована на довірі, солідарності, взаємодопомозі, громадській активності — кооперація у Канаді залишається і нині актуальною для розвитку українського суспільства, особливо у сфері місцевого самоврядування та громадських ініціатив. Постать Василя Топольницького є прикладом того, як економічна діяльність може мати глибокий суспільно-культурний зміст. Подальше дослідження його спадщини є необхідним для повнішого розуміння процесів самоорганізації українців у діаспорі та їхнього внеску в розвиток канадського суспільства та української справи на чужині.

Університетські наукові записки, 2025, № 6 (108), С. 4-13. unz.univer.km.ua

Список використаних джерел

1. Марунчак М. Г. Біографічний довідник до історії українців Канади. Вінніпег : Українська Вільна Академія Наук в Канаді, 1986. 735 с.
2. Качор А. Коротко про інж. Василя Топольницького і про кооп. «Калину». *«Червона Калина» 60-річчя її славної видавничої діяльності*. Вінніпег : Українська Вільна Академія Наук, 1983. С. 18–20.
3. Українська Стрілецька громада в Канаді 1928–1938. Саскатун : Накладом Української Стрілецької Громади в Канаді, 1938. 160 с.
4. Білецький Л. Українські піонери в Канаді 1891–1951. Вінніпег : Накладом Комітету Українців Канади, 1951. 128 с.
5. Топольницький В. Огляд кооперативної діяльності українців Канади. *Календар «Нового шляху»*. Вінніпег : Українська національна видавнича спілка, 1951. С. 169–183.
6. Витанович І. Історія українського кооперативного руху. Нью-Йорк : Товариство Української Кооперації, 1964. 624 с.
7. Топольницький В. Кооперація у Манітобі та українці. Календар «Нового шляху». Вінніпег : Українська національна видавнича спілка, 1947. С. 112–147.
8. Ювілейний каталог української кооперативи «Калина». *diasporiana.org.ua*. URL: https://t.ly/_VTKw.
9. Топольницький В. Про обов'язки дирекції кооперативи. *Календар «Нового шляху»*. Вінніпег : Українська національна видавнича спілка, 1951. С. 148–150.
10. Качор А. 75-річчя кредитової кооперації в Канаді (1900–1975). Вінніпег : Видання «Кооперативної громади у Вінніпегу», 1976. 23 с.
11. Срібний ювілей Української Ощадно-Кредитової Спілки «Карпатія» 1940–1965 / за ред. Р. Пашківського. Вінніпег : Українська Ощадно-Кредитова Спілка «Карпатія», 1965. 40 с.
12. Карпатія 50 років служби українській громаді. Вінніпег, 1990. 60 с.
13. Дякова О. В. Український кооперативний рух на території Сполучених штатів Америки та Канади. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія*. 2015. № 3 (26). С. 50–65.
14. Wasyl Topolnicky Memorial Foundation Inc. *OPENGOVCA*. URL: https://t.ly/UTvEt.
15. Carpathia Credit Union Members Approve Recommended Merger with Access Credit Union. *Carpathia Credit Union*. URL: https://t.ly/v6C0Q.

Надійшла до редакції 30.09.2025
Рекомендовано до друку 10.11.2025

Nataliia KULISH
The University of Manitoba

Vasyl Topolnytskyi in the Context of the Formation of the Ukrainian Cooperative Movement in Canada

The article explores the personality of Vasyl Topolnytskyi — an ideologist, founder, and organizer of the Ukrainian cooperative and credit movement in Canada during the first half of the twentieth century. It highlights his life path, the social environment of his formation, and the key factors that shaped his worldview and determined his active participation in Ukrainian public life overseas. The study analyses Topolny-

tskyi's contribution to the development of cooperative ideas among Ukrainian immigrants, as well as his understanding of cooperation as an effective means of economic self-help, social integration, and national consolidation. The article identifies the contribution of the cooperative structures he established to strengthening the economic, cultural, and national foundations of the Ukrainian community in Canada. Special attention is given to Topolnytskyi's founding of the first Ukrainian credit unions, particularly "Carpathia Credit Union", which became a center not only of financial assistance but also of cultural and educational activity. The mechanisms of organizing and managing cooperative institutions are examined, including the principles of financial responsibility, trust, and mutual support that he consistently implemented in practice. The study outlines the impact of the economic crisis of 1929–1930 on the cooperative movement and Topolnytskyi's role in its revival and adaptation to new social conditions. The article emphasizes Topolnytskyi's leadership qualities and communicative skills, as well as his ability to unite the community around common national, cultural, and socio-economic goals. His activity as a publicist, editor, and civic leader is also examined — one who shaped public opinion, promoted cooperative ideas through the press, and strengthened the sense of solidarity among Ukrainians in Canada. His work is shown to have not only economic but also ideological significance, affirming the values of active citizenship, service to the common good, and responsibility toward the nation. The study concludes that Vasyl Topolnytskyi made a significant contribution to the history of the Ukrainian cooperative movement and to the development of the social and cultural life of Ukrainians in Canada. It stresses the need for further comprehensive research into his life and intellectual legacy as an integral part of the history of Ukrainian emigration, its socio-economic institutions, and its strategies of cultural self-preservation.

***Keywords**: Vasyl Topolnytskyi, cooperative movement, credit union, Kalyna, Carpathia, Ukrainian diaspora, Canada, Ukrainian Riflemen's Association, Ukrainian National Federation.*